

**Affectum in libris et praxi rarissimum ab Hermanno Boerhaave in
Nosocomio Lugduno-Batavo sanatum / descripsit C.A. Koch.**

Contributors

Koch, Christian Andreas, 1714-
Boerhaave, Herman, 1668-1738.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : P. Bonk, 1738.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c6nbbe4f>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Christiani Koch M. D.

de Affectu in Præci vanissimo

31429/c

J. XVIII. p
18

12/6
Calcutta

48526

A F F E C T U M
I N
LIBRIS ET PRAXI
R A R I S S I M U M

A B
HERMANNO BOERHAAVE

I N
NOSOCOMIO LUGDUNO-BATAVO
S A N A T U M

DESCRIPSIT
CHRISTIAN. ANDR. KOCH. M. D.
B R U N S U I C E N S I S .

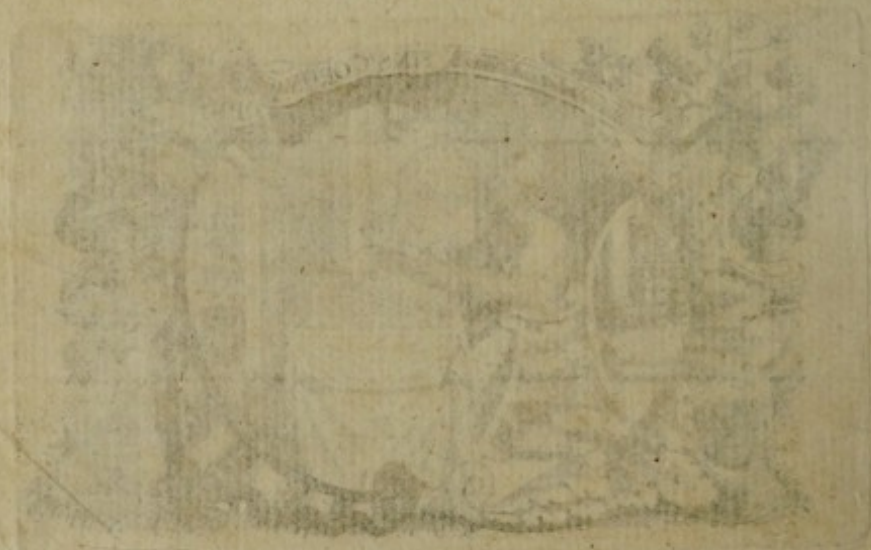

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud PHILIPPUM BONK,
MDCCXXXVIII.

1728

AFFECTUM
 IN
 LIBRIS ET PRAE-
 RARISSIMUM
 A-B
 HERMANNO BOERHAAVE
 IN
 NOSOLOGIO LUDWIGO-BATAVO
 SANATUM
 DESCRIBIT
 CHRISTIAN. ANDR. KOCH. M. D.
 BRUNSVIGENSIS.

LUDWIG-BATAVORUM
 UNIVERSITATIS
 BONAE

HERMANNO
BOERHAAVE.

S A C R V M.

HERMANN
BOERHAVE

S A C R A M

LECTORI

S. P. D.

AUCTOR.

onor hic exhibere affectum in libris & praxi rarissimum, quem in Nosocomio Lugduno-Batavo, quod per novem circiter menses visitare mihi contigit, à Celeb. BOERHAAVE, Præceptore meo, omni, quo par est, pietatis cultu prosequendo, prope sanatum vidi. Refert autem ille interioris vesicæ pelliculæ, quæ muco obducta, eam contra urinæ acrimoniam mire intus investit, excoriationem, cum subsequenti ejus, per urinæ iter, excretionem. Quis mortalium id fieri posse

L E C T O R I.

unquam credidisset? nemo sane unquam. Verum enim vero fidelis observatio rem ipsam docuit. Ego quidem inter omnes, quos hac de re evolvi, observatores, **Clar. RUYSCHIUM** solum, ni fallor, reperi, qui in Adversariis suis Anatomicis similem fere casum de puerpera quadam memorat, quem in sermonibus suis doctissimis, in quibus se semel tantum per omnem vitam hujusmodi quid animadvertisse injicit, rarissimum simul æstimat. Quod cum ita sit, raram hanc in sylva medica avem, tum pro ingenii tenuitate describere, tum istius iconis rationem habere, operæ pretium esse putavi. Quæ ut æqui bonique consulere velis, Te etiam atque etiam oro. Et sic vale, & mihi fave. Scripsi Lugd. Bat. 17to 38.

MOR-

M O R B I H I S T O R I A.

Eertruda van der Horst, Leydana,
uxor triginta & quinque circiter annos
nata, robustiori corporis habitu, inter
macilentum & succiplenum medio, præ-
dita, optime semper, licet nunquam
ordinate sit menstruata, hucusque valens, septem ab-
hinc annis primum feliciter peperit. Illa ante biennium
mense Majo, per octodecim hebdomades iterum gravi-
da, in veram, quæ tam atrox fuit, ut per octiduum
ne guttula quidem lotii sit excreta, incidit Ischuriam,
Medicis vel experientissimis, quoad causam, tunc pla-
ne incognitam. In summo, quo mulier sic versaretur,
vitæ periculo, Chirurgus accersitus est, qui, omnibus per
femihoram cum cathetere, licet frustra, tentatis, nihil le-
vaminis ejulanti ægræ præstare potuit. Quam ob rem
ad mitigandam torturæ ipsius sævitiam, ægrotans acer-
bissimis in ventre doloribus cruciata & fere enecata, al-
terius

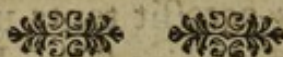
terius Chirurghi urbani, artisque satis periti, auxilium imploravit. Ille vero hora decima matutina, cathetere itidem adhibito, urinam tanta copia illico elicuit, ut duarum mensurarum matula omne vix lotium capere potuisset, fluxu dein subsistente. Exinde ægra haud parum levata, eodem die hora secunda post meridiem, totidem urinæ hujus instrumenti ope prorsus dimisit; vespere autem hora nona auxiliator, eandem navaturus operam, itidem redux, sesquimatulam, urina magna cum ægrotantis molestia educta, simili modo implevit: ita, ut duodecim horarum spatio tres matulæ cum dimidia, singulæ duarum mensurarum capaces, urina foetida, sanguinolenta & quasi corrupta, completæ sint. Tum die proxime sequenti mane, foemina ingentes versus inferiora conatus subito passa, quinque circiter mensium abortum enixa est, secundinis simul satis feciliter subsequenter. Interim mansit Dysuria, magnusque ventris dolor, cum mictu sanguinolento, qui per octo dies adeo urgebat, ut, exorta calculi suspitione, Clarus hujus urbis Lithotomus advocatus sit, qui omnia sollicitè explorans, propter prægressam partium extensarum laxitatem, eas duntaxat male dispositas invenit: in ipso autem foeminali tumorem laxum, mollem, vesicalem, vaginam opplentem, detexit. Ex quo tempore a Medicis experientissimis, quorum misera auxilium flagitavit, omnia tam interne, quam externe, ex quibus aliquid boni sperari potuisset, adhibita, nihil

hil profecerunt. Per mensem mulier ita se habens, ob-
 sumum, quod aliquando urgebat, mingendi deside-
 rium, lotii aliquid acris, sanguinolenti, purulenti,
 guttatim expressit; tum vero monstri quid in urethra
 apparuit. In conspectum nimirum prodiit corpus mol-
 le, laxum, rugosum, vesicale, asperum, lapillis
 quasi conspersum, & membranatim per flexuras, laci-
 niæ instar, digestum, quod sine magnis fœminæ mo-
 lestiis haud multo post ex urinæ meatu protractum est;
 tumore, quem proxime in uteri vagina dixi, haud sub-
 lato. His deinceps accessit tanta urinæ incontinentia,
 ut mulier, ob perpetuum ejus stillicidium, spongiis in va-
 ginam immixtis uti, coacta sit, usquedum, sesquianno
 ferme præterlapso, hæc affectio denique substitit; &
 hæc fuit morbosa ægrotantis conditio, in qua Nosoco-
 mium, quod hic est, petiit. Symptoma, de quo im-
 præsentiarum maxime conquereretur, fuit Dysuria ad-
 huc superstes, quæ impediret, ne lotium, licet sum-
 mos semper in mictum tendentes perciperet tenesmos,
 nisi difficillime, magnoque dolore, circa ultimum mi-
 ctionis nixum recrudescente, reddatur. Ceterum ægra,
 naturaliter satis sana, à febricula, qua laborabat, valde
 debilitata erat, quartana insuper accedente, cujus paro-
 xyismus quater jam corpus turbaverat. Pulsus fuit de-
 bilis, febrilis; totum corpus projectum, ac si lecto
 fuisset affixum; urina flammea, sanguinolenta, foeti-
 da, in qua sedimentum viscosum, crassum, albicans,

purulentum, cruoris & saniei particeps, copiose sublebat; lingua bona; facies pallida; oculi lividi, plumbei; sitis ingens; appetitus imminutus; respiratio commoda; gingivæ optimæ; dolores in pelvi, in reliquo corpore nulli; dejectio alvi naturalis, ingestis quotidie semel respondens. En miram atrocis morbi historiam.

RATIOCINIUM.

Primum ex morbi relatione patet, fœminam in optimo ætatis flore Ischuria fuisse correptam: cui accedit sanissima corporis constitutio, unde viscera, tam *χυλοποιήσι*, (a) quam *αἱματοποιήσι*, inservientia, sana cognoscuntur; id quod postea circa prognosin in primis notari debet.

(a) HER. BOERHAAVE *Inst. Med.* §. 350.

Fuit

Fuit urinæ suppressio, cuius vitium in ipsa hærebat vesica, sive Ischuria vera, quæ dicitur illa corporis nostri conditio physica, ubi urina in vesica collecta emingi nequit. Refert itaque isthæc affectio actionem læsam, quæ morbum, seu impotentiam actiones rite exercendi nostras, à statu corporis præternaturali exortam, præsupponit; hinc Ischuria non morbus, sed potius effectus morbi, id est symptoma, appellari debet. Morbus vero huius symptomatis, si accurate loqui lubet, erit obstructio, sive impotentia transmittendi ea, quæ transmitti debebant. Interim tamen, ut secundum auctores, qui morborum nomina à functionibus corporis nostri læsis (a) sæpe sumserunt, loquamur, Ischuriam, licet minus accurate, morbum, & quidem hic principem, à quo reliqua deinde exorta mala originem duxerunt, nominare licebit.

Pars affecta ex læsa vesicæ urinariæ actione, qua lotium, quod dimitti haud potuit, notabilem in pube tumorem cum magno dolore excitaverat, manifeste intelligitur. Si enim obstructa vesicæ cervix urinam impedit, tum pubes tota intumescit, atque dolet, multumque urinæ, intromisso ferro, prorumpit. Ubi vero superioribus inhærescit urinæ ductibus obstructio, in lumbis (b) doloris vel gravitatis sensus sentitur, notæve affectorum renum antecesserunt: vesica inanis nihil vel

(a) HER. BOERHAAVE *Aphor.* §. 770.

(b) LOMMII *Observat. Medic.* Lib. II. p. mihi 224.

dolet, vel tumet, nec quicquam urinæ, adhibito instrumento, reddit, quare nec ullum quidem mictionis desiderium tunc deprehenditur.

Causa hujus Ischuriæ non tam facile, quam quis putaret, determinari poterit. Nam si omnes perpendo causas (a), quas ut plurimum auctores veram circa Ischuriam recensere solent, vix una in proposito casu sufficiens mihi esse videtur. Quæ igitur hujus affectionis fuit causa? difficilis quæstio, quam Medici experientissimi solvere vix ac ne vix quidem potuerunt. Ut dicam, quæ mea est sententia, Ischuriam ab ipsa esse petendam graviditate suspicor; id quod majori cum probabilitate affirmare audeo, cum uterus non semper in medio (b) perfecte sit collocatus, sed quandoque, licet rarius, modo versus dextram, modo sinistram, modo anteriorem, modo posteriorem hypogastrii partem, magis inclinans, præsertim in utero gerentibus, animadvertatur. Deinde exitus (c) urethræ (d), quæ proxime sub ossium pubis synchondrosi procurrit, neque ita oritur in foeminis à parte posteriori, neque ita egreditur ab anteriori, quam in viris: qua de re matricem circa quintum, quo Ischuria incepit, graviditatis mensem, jam multum expansam, velicæ collum versus ossa

pu-

(a) HER. BOERHAAVE *Inst. Med.* §. 821.

(b) REG. de GRAAF *Organ. Mulier.* Cap. VIII. HENR. & DEVENTER *Ars Obstetric.* Cap. IX. Fig. IV.

(c) VERHEYEN *Anat. Tract.* II. Cap. XX.

(d) REG. de GRAAF *Organ. Mulier.* Cap. VI. Tab. I. p.

pubis premendo, urinam penitus cohibuisse, conceptibile erit. Uterum (a) vero ob suam, quam gestationis tempore sustinet, expansionem, in gravidis sic veram interdum Ischuriam produxisse, experientia confitit.

Lotium tribus vicibus per artem eductum, quatuordecim libras ad minimum complet; quælibet enim matula, duas, uti jam monui, mensuras, quatuor saltem libras communes æquantes, tenebat. Nec concipi potest, quomodo vesica in corpore gravido absque ruptura, tantam urinæ multitudinem continere queat. Omnis autem urina fuit foetida, sanguinolenta & quasi corrupta; nec mirum, nimia enim stagnatione in perfectam abiit putredinem, unde foetor & corruptio. Sanguinolentia autem, quæ commixto urinæ sanguini debetur, vasorum sanguineorum apertionem indicat. Quando enim urina putrida, acrimonia, copia, diuturnave remora, vesicam rodit, distendit, irritat, deteriso muco, fit dolor, inflammatio, fibrarum destructio, hinc vasa aperta sanguinem, urinam tingentem, exsulant. Porro, si ea, quæ ad naturalem spectant mictum, considerentur, ratio, cur lotium non uno impetu, sed per intervalla, effluerit, statim constabit. Ad mictionem vero requiritur vesicæ actio, quæ est ejus mem-

(a) MAURICEAU *Traité des maladies des femmes grosses* Chap. XV. GARENGEOT *Traité des opérat. de chirurgie* Tom. I. p. 265. 266.

membranarum contractio, cujus ope sphincter (a) vesicæ orbicularis in superiori cervicis parte supra prostaticas, sub rectis exterioribus fibris, locatus, paralytice quasi comprimitur, unde urina eadem vi in urethram propellitur & dimittitur. Simulac cessat illa vesicæ actio, fibræ sphincteris, quæ non amplius comprimuntur, quasi relaxatæ se restituunt, hinc urinæ fluxus definit. Quæ cum ita sint, concipiamus nobis vesicam, qualis illa, durante Ischuria, hac in scemina fuit, id est, mirum in modum expansam, in qua prima lotii proruptione spatium, ut ita loquar, vacuum sit factum, tum fibræ vesicæ motrices, naturali tono orbatæ, tam fortiter se uno momento contrahere haud possunt, ut per hanc pressionem omnis urina simul ac semel exprimatur; successive vero, iteratis vicibus, id obtineri potuit.

Abortus, qui hanc vesicæ exonerationem sequenti die secutus est, ex situ nexuque matricis cum vesica, apparebit. Uterus enim in infima abdominis parte, regione hypogastrica dicta, inter vesicam & intestinum rectum (b) interjacens, arterias venasque (c) à spermaticis, (d) hypogastricis, (e) iliacis internis (f) & hæ-

(a) HER. BOERHAAVE *Inst.* §. 366. GRAAF *ibid.* Cap. X. Tab. XI. FALLOP. *Observat. Anat.* p. 440. SANTOR. *Observat.* p. 203.

(b) GRAAF *ib.* Cap. I. Tab. I. a.

(c) HER. BOERHAAVE *Inst.* §. 664. EUSTACH. Tab. XIII. 73. 18.

(d) GRAAF *ib.* Cap. I. Tab. I. I. K. L. M.

(e) GRAAF *ib.* T. T. V. V.

(f) VERHEYEN *Anat. Tract.* VII. Cap. I. Tab. XXXVIII. a. a.

hæmorrhoidalibus, (a) cum vesicæ & intestini recti vasis (b) cohærentes: nervos vero, tum à pari vago, (c) tum à medulla ossis sacri, (d) ad vesicam & intestinum rectum tendentes, (e) fuscipit; unde vesicam se valde contrahentem uterum, cum intestino recto, ob dictum vasorum nexum, simili modo ita affecisse, ut postero die immaturus supervenerit partus, facile credi poterit. Mortuus autem exiit fœtus, quia embryones circa dimidium gestationis tempus vix viviscere incipiunt. Verisimile etiam est, tum minorem fœtus præcociis molem, tum integumenta abdominis à prægressa Ischuria magis relaxata, partum adeo facilitasse, ut fœmina hunc actum ullo sine obstetricis auxilio absolvere potuerit.

Quod ad laciniam attinet, quæ apprehensa trahentisque obsequiosa manui, facile ex meatu urinario prodiit, illam, lapillis, quibus obducta erat, lavando sublatis, nerveam vesicæ membranam constituere, Celeb. BOERHAAVE pulcherrime docuit. Vesica enim urinaria ex tribus distinctis, ut Anatomes docet, conflata

(a) BARTHOLINUS, qui has arterias sacras appellat, *Anat. Libell.* II. cap. V. 5.

(b) EUSTACH. *Opusc. Anat.* Cap. XXVIII.

(c) VIEUSSENS *Neurograph.* Lib. III. Tab. XXIII. 84. 85. 87.

(d) VESALIUS *de Fabr. Corp. Hum.* ed. nup. Tom. I. Lib. IV. Cap. X. 25. 26. 27. 28. 29. 30. quibus numeris sex sacri ossis nervorum paria, ex quibus hi nervi progrediuntur, indicat.

(e) VIEUSSENS. *ibid.*

flata est membranis, exteriori nempe communi, (a) à peritonæo oriunda, media musculari, (b) diversis fibris (c) constanti, interiori nervea, (d) glandulis mucosis (e) undique scatente, quæ humore mucoso obducta, impedit rosionem ab urina acri, stagnante, futuram. Jam vero ut pace vestra ea, quæ oculis vidi, ingenue fatear, structura, figura, magnitudo lacinia, cujus iconem hic habetis, assertum hoc verissimum adeo confirmarunt, ut si quis ultra dubitare voluisset, quomodo in physicis convictus talis reddi posset, nescirem. Excoriatio autem, sine qua hujus membranæ excretio concipi nequit, ex paralytica, per gradus inflammatoria, suppuratoria, & ulcerosa dispositione, quam post Ischuriam, interjecto spatio, contraxit vesica, omnino comprehendere potest. Tum vero ob urinam, vesicam fauciam ac decorticatam, irritantem, ingens mingendi cupiditas adest, sic ut teneri urina vix possit, unde subsequens lotii stillicidium, cum aliis hujus generis facile concipiendis calamitatibus, intelligitur; dolor vero pubem & perinæum continuo exercens, qui circa emictionis finem augetur, à

(a) VERHEYEN *Anat. Tract.* II. Cap. XX. Tab. XII. Fig. ^{con-}IV. a.

(b) VERHEYEN *ibid.* A.

(c) EUSTACH. Tab. XII. Fig. VII.

(d) Cel. HEISTER. *Comp. Anat.* ed. nup. §. 222. GRAAF l. c. Cap. VI. Tab. VI. K.

(e) HER. BOERHAAVE *Inst.* §. 366. DRAKE *Anthropol.* Cap. X. Tab. III. h.

contactu & affricu, quem inflammati, faucii, ac decorticati vesicæ parietes inter se tunc patiuntur, proficiscitur. At enim vesicam certissime fuisse exulceratam, ex urina, cruore & pure commixta, cernitur: nullum enim, ut supra jam dictum est, in renibus vitium, vel calculi signum, adfuit. Quodque interior vesicæ pellicula hac ratione exuviarum in modum abradi possit, id Clar. RUYSCHIUS (a) in puerpera quadam observavit, qui illam perfecte sanatam, posthæc concepisse, feliciterque peperisse, superaddit.

Lapillis undique conspersa fuit lacinia; cujus rei explicationem in exemplo dare liceat: vas quaecumque, in quo sanissimi hominis recens ad putredinem usque lotium asservatur, facta effusione, crusta lapidea (b) intus undique cinctum deprehenditur, ita, ut quoties negotium hocce iteretur, toties dicta crusta evadat crassior; quod ut ita sit, vel matulæ diutius usurpatæ, nec mundatæ, dubitare non sinunt. Neque tamen propositum simile nimis claudicare videatur, concipiamus nobis, urinam diuturna retentione putrefactam, mulieris vesicam simili modo obduxisse, tunc lapillorum, laciniaæ adhærentium, ortus assequi poterit.

Symptoma, cum mulier dictum intraret Nosocomium, maxime urgens, de quo illa præ reliquis querelans

re-

(a) Vid. *Advers. Anat.* Dec. Sec. IX. Tab. II. Fig. I. ubi excretæ membranæ portionis iconem exhibet.

(b) HER. BOERHAAVE *Chem.* Tom. II. Proc. C.

reperta est, fuit urinæ difficultas adhuc permanens. Jam autem ex morbi historia nos non fugit, scēminam per sesquiannum, & quod amplius, jam morbo fuisse conflctatam, priusquam à nobis auxilium petiit. Quæ vero hujus Dysuriæ caussa? omnibus rite perpenſis, Celeb. BOERHAAVE suspicatus est, an forte vesica lotio suppresso mire expansa, ingenti illa, tam lotium reddendi, quam parturiendi pressione, vaginam adeo dilatasset, ut sub ore matricis, ubi minor est resistentia, sacculus sub herniæ vesicalis specie sit formatus; id quod ex tumore laxo, velicali, in vagina hærente, haud alienum esse videtur. Dysuria vero exinde colligitur, quia omne, quod in hoc vesicæ sacculo stagnat, lotium, extra prementem positum est potentiam, hinc tantum abest, ut vesicæ actio in lotium agat, illudque expellat, ut potius hunc sacculum dilatando emissionem difficiliorem reddat, unde lotium ægerrime semper excluditur. Vesicam autem in gravidis, Ischuria laborantibus, unam vel duas hernias nonnumquam accepisse, GARENGEOT (a) testatur.

Longe aliam, notabiliorem certe, vesicæ herniam, in memoriam hic revoco, scilicet vesicam naturali suo loco excussam, quam Celeb. BOERHAAVE in Judæo Amstelodamensi ex Ischuria in scrotum delapsam quondam vidisse meminit: cujus rei veritatem mictus comprobat, quem æger utraque manu scrotum tumidum

(a) *Traité des opérations de chirurgie* Tom. I. p. 265.

dum non nihil elevando, & leniter simul premendo, sibi semper facilitare debuit. Interim tamen, ne cuidam id videatur mirum, atque ab ipsa veritate alienum, imo plane impossibile, à Clar. RUYSCHIO, (a) fidelissimo omnium observatore, simile quid contigisse, bis observatum video.

Urina glutinosa, saniosa, purulenta, quæ adhuc memoranda restat, ex ipsa vesicæ exulceratione satis dijudicatur. Sedimentum autem glutinosum, instar ichthyocollæ, cruoris, saniei, purisque ichorosi particeps, quod sub duorum pollicum altitudine urinalis fundum occupaverat, ulcus vesicæ serpens, cum magna humorum jam coctorum, semicoctorum & crudorum in hac parte colluvie, indicavit.

Febricula, tam ex vesicæ inflammatione, quam puris ichorosi per venas absorptione, exorta, ob majorem sanguinis resolutionem, & quæ hinc pendet, spirituum dissipationem, quam maxime ægrotantis vires prostraverat; unde pulsus debilis, pallor faciei, decubitus corporis supinus, expansis manibus, pedibusve, appetitus imminutus, sitis ingens, oculi plumbei, naturali acie ac vigore carentes, quæ omnia periclitantur, innotescunt. Quartanam vero intermittentem, quæ his insuper accessit, frigus hibernum, humores magis condensans, excitasse videtur; si enim febres intermittentes,

(a) *Advers. Anat. Dec. Sec. IX.*

autumnales, æstate ob calorem solis majorem, qui sanguinem magis resolvit, in perfecte continuas (a) abire possunt, quin vice versa contrarium obtineri queat, nullus dubito. Febricula tantum non febris vehemens urgebat, unde illæsus sanguinis per pulmones transitus, hinc respiratio commoda.

Lingua, de qua HIPPOCRATES (b) recte scripsit, illam humorum præstantiam indicare, bona apparuit, id est, satis humida & bene colorata; ideoque, dum per hanc ad humorum cognitionem pervenimus, ex lingua corporis ægroti multum sæpe discere licet.

Gingivæ sanæ, rubicundæ, non tumidæ, in quibus nihil scorbuti deprehendi poterat, cum optimo dentium nitore, certissimum sanissimi corporis signum, præbuerunt.

Dejectio alvi bona, quæ feces justæ consistentiæ & bene coloratas præ se fert, naturales hoc in corpore actiones, optimum velut indicium, nondum cessare, nobis persuasit.

Diagnosin igitur hujus affectionis fuit corpus antea sanissimum, in optimo vigore atrocissima conflictatum Ischuria, ubi vesica à lotio retento incredibiliter expansa, post paralyticam, inflammatoriam, suppuratoriam, quæ eam interiori pellicula orbaverat, dispositionem, denique plane ulcerata fuerat, sacculo præternaturali in vagina superstite.

Pro-

(a) HER. BOERHAAVE *Apbor.* §. 752.

(b) Lib. VI. de *Morb. vitæ*. Sect. V. 15.

Prognosis exinde formata, cum multis de causis, tum maxime propter sacculum vesicæ lateralem, urina semper repletum, difficillimam nobis sanationem promisit. Urina enim per se jam acris, si diutius stagnat, talem facile acquirit acrimoniam, ut, ne per hanc nova fibrillarum stamina prorsus destruantur, omnino verendum sit. Hæc est causa, cur HIPPOCRATES, (a) magnus in arte vir, vesicæ pariter ac renum exulcerationes, in senibus vix sanabiles, pronunciat. Attamen, cum ægra præter sanissimum corporis habitum, optimo ætatis flore gaudens, pro morbi duratione adhuc satis fortis esset, aliqua evadendi spes hætenus effulgebat. Jam vero nihil magis in votis erat, quam, si efficere possemus, ut in vesica aliquid, quod amissæ membranæ jacturam resarciret, ejusque vices gereret, renascatur: quo facto ægra perfecte sanata foret. Si vernum innuisset, ob herbas recentes, quas fertilis tunc terra profert, humores nostros corrigentes, sanatio faciliior citiorque speranda fuisset; hiems vero, ulceribus quævis sanandis maxime infesta, in cujus frigore & gelicidiis, fato ita regente, hanc curam aggredi necessitas urgebat, eo cautius in prognosticis agendum esse, jubebat.

(a) *Aphor. Sect. IV. 6.*

M E D E N D I M E T H O D U S.

Medendi methodus, à Celeb. BOERHAAVE hoc in casu desperato adhibita, sequentes amplectebatur indicationes. 1. ut vesicæ exulceratio fanetur. 2. ut pristinum ejus robur restituatur. 3. ut tumor vaginam opplens, ne amplius prolabi queat, non modo impediatur, verum sic etiam sensim magis magisque retropellatur.

Ad primam obtinendam indicationem, eam nempe, ut ulcus vesicæ compescatur, purgans mercuriale hydragogum, utpote præstantissimum in hujusmodi morbis remedium, pulchre electum est. Quod si vero, judice HIPPOCRATE, (a) axioma sit medicum: ad summos morbos summa quoque medicamenta adhibita, optime valere, hoc in malo gravissimo, fortissimum, quod proximè dixi, purgans præscribere, Celeb. BOERHAAVE consultum esse putavit; eo nimirum consilio,

(a) Aphor. Sect. 1. 6.

lio, ut tentaretur, an forte materia glutinosa, vitrea, in vesica hærens, incidi, resolvi, eliminari, nec non diathesis ulcerosa corrigi possit. Fuit autem purgans hujusmodi: *Rec. Mercurii præcipitati albi grana duo, Radicis Jalappæ grana quindecim, Scammonii grana sex, Sacchari semi-scrupulum, misce, fiat diu terendo in mortario vitreo cum pistillo vitreo pulvis tenuissimus, mane hora septima, vacuo ventriculo, cum aqua sumendus.* Cur autem Celeb. BOERHAAVE, hodiernorum medicorum facile princeps, mercurium præcipitatum album, qui interne, ob nimiam efficaciam, summa cum circumspeditione semper propinari debet, mercurio sublimato dulci & mitiori & tutiori prætulit, cuilibet satis patebit, si modo consideret, unicum præcipitati albi granum plus præstare granis viginti quinque mercurii dulcis. Hic vero tanta copia ingurgitatus, salivationem sic dictam certe excitasset, quæ à duobus præcipitati albi granis, in corpore haud remanentibus, tam facile vereri nequit. Necessè admodum est, ut talis pulvis teratur in mortario vitreo, non in æneo, nec ferreo, cum pistillo vitreo; sin secus, æger in artis artificisque opprobrium, loco medicamenti venenum accipere potest, quia cuprum æque ac ferrum, dum facilius, quam ipse mercurius, ab acido nitroso huic adhærente solvitur, in vitriolum summè emeticum abit. Nunc ut de effectû, quem purgans laudatum præstitit, pauca dicam, triginta & plures alvi dejectiones illud

lud secutæ sunt, cum quibus ingens semper aquæ quantitas ex vesica prodiit, haud secus, ac si ptyalismi species inferiora occupasset. Tantam vero in melius mali mutationem conciliavit purgans, ut tribus diebus post rursus ad illud, veluti sacram in his morbis anchoram, Celeb. BOERHAAVE confugisset, nisi major virium jactura à pristino purgante adhuc superstes, per aliquot dies ab eo abstinere, indicans fuisset. Tum vero haud minori cum fructu repetitum est purgans, ita tamen, ut, ne corpus jam debile nimis turbetur, unicum tantum hujus mercurii granum illud ingrederetur, formula priori sequentem in modum mutata: *Rec. Mercurii præcipitati albi granum unum, Rbei semi-scrupulum, Resinæ Jalappæ grana tria, Scammonii grana sex, misce, fiat pulvis, ut supra sumendus.* Huic purganti ad motus in corpore nimios compescendos, sequens, quod practici in arcanis habere solent anodynum, eodem die sumendum, adjunctum est: *Rec. Aquæ stillatitiæ Florum Rbœados unciam unam, Opii puri granum unum, Syrupi Diacodii drachmas duas, misce, fiat haustus vesperti hora sexta purgationis die sumendus.* Qui deinceps una cum purgante, per tres septimanas, septimo quovis die, incredibili cum fructu iteratus est.

Ut secundæ satisfiat indicationi, scilicet, ut vesica pristinum acquirat robur, Celeb. BOERHAAVE proficuum fore existimavit: 1. ut vesica, ne urinæ multitudine nimis distendatur, quam sæpissime evacuetur. 2.

ut

ut vesica, tamquam corruptorum humorum sentina, blandos semper humores accipiat. Prior indicatio postulavit, ut mulier omni semihora lotium redderet; posterior autem ut decoctum blande detergens, acrimoniam temperans, traumaticum præscriberetur. Sic enim impedimentis prudenter sublatis, pristinam vesicæ consolidationem sperare licebat. Verum decorticatam vesicam nova quasi pellicula intrinsecus obduci posse, nobis fidem facit Dysentericiæ sanatio, quæ in eo consistit, ut crebrioribus alvi fluxionibus derafa sæpe intestina, amissam tunicam, villosam dictam, prorsus acquirant.

Si in rerum opulentia fuisset, decoctum parari potuisset, ex carnis vitulinæ jusculo cum oryza, fimbibusve, quæ temperant, nec alcalescunt, additis subacidis, ut vino Rhenano, vel succo citri, & hujus generis, ad gratum acorem, aliis. Inopia vero hic urgens, medicamenta quævis lauta expuit, quam ob rem prioris efficaciam supplens, minus tamen pretiosum decoctum, concinnatum est: *Rec. Radicis Bardanæ uncias quatuor, Eryngii, Scorzonerae ana uncias tres, Nitri purissimi drachmas duas, incisa & contusa coquantur per horam cum aqua, quibus adde Radicis Glycyrrhizæ unciam unam, ebulliant iterum parum, tum decocti libras quatuor exhibe, de quo sumat omni hora diebus à purgatione liberis unciam unam calide.* Quod decoctum cum purgante hac ratione usurpatum, paulo post tantum effecit, ut pus in urina hærens non modo imminutum,

verum diathesis ulcerosa etiam demulcendo multum correcta, itemque dolor vesicæ jam valde sedatus sit.

Quod ad ultimam spectat indicationem, ad faccum nimirum præternaturalem coercendum, Celeb. BOERHAAVE ægræ, ut spongiam siccam huic negotio accommodatam in pudenda immitteret, sicque hoc tumidum sensim retruderet, consuluit. Hoc consilium, postquam scæmina illud per aliquot menses erat secuta, tumorem adeo imminuit, ut, cum antea pugni minoris magnitudinem superaret, jam mole sua vix nucem juglandem æquaret.

His omnibus sequenti consultatione à Celeb. BOERHAAVE mixtura quædam, putredini resistens, addita est. *Rec. Aquæ stillatitiæ Fœniculi uncias quatuor, Opii puri grana quatuor, Spiritus salis dulcis sesquidrachmam, Rob Sambuci unciam unam, misce, sumat omni bihorio, si non dormit, cochleare unum.*

Alimenta quæ sumsit, fuerunt ex vegetantibus, acescentibus, fermentatis, similibusque, lotium minus acre & foetidum reddentibus.

Hac ratione ægra mutatis tamen iis, quæ pro morbi statu, & symptomatum præsentia, mutanda erant, tredecim septimanarum spatio ita convaluit, ut prioribus ex symptomatibus vix unum superesset. Urina enim nihil vel foetidi vel sanguinolenti amplius continens, fere naturalis fuit, excepto sedimento, quod perpaucum, æquabilis longe, minusve coherens

rens, adhuc restabat. Vesica quoque nunc adeo roborata fuerat, ut lotium per bihorium & commode retineret & sine dolore excerneret; manifesto indicio, haud levem vesicæ consolidationem jam factam fuisse. Non amplius febricitabat: & quartana post primam purgationem statim cessaverat; nam mercurius sanguinem adeo solvit, ut ille sanguis amplius esse fere desinat. Pulsus erat optimus, non febrilis, ut antea; vires, ut sedere, stare, ambulare, aliisque officia præstare posset, sufficientes. Sitis parva; appetitus modicus; facies bona; oculi naturales; paucis omnia & vitalia & naturalia optima.

In hoc morbi decremento, ob mores malignos, aliaque silentio prætermissa, quibus mulier, cum se meliorem sentiret, hoc beneficio plane indignam fecerat ex Nosocomio discedere debuit. Quid postea cum ea acciderit, ignoro. Hoc certe, naturalis & simplicissima isthæc medendi methodus, quæ tam mira jam essecerat, si ulterius in illa prudenter persistere licuisset, omnia, quæ ad perfectam quid conferre potuissent sanitatem, speranda fecisset.

Quibus intellectis ad quæsitæ, quæ sequentur, responderi poterit: Quæ Ischuriæ atrocissimæ fuit causa? Quænam inde secuta sunt? Cur mulier, vesica exhausta, sequenti die peperit? Unde diuturna urinæ difficultas? Unde subsequens stillicidium? Quæ fuit pars affecta? An calculus adfuit? nec ne? Quid tumor vaginæ præternaturalis?

lis? Cur lotium per artem eductum, non uno impetu sed
diversis vicibus effluxit? Quid fuit lacinia? Quid lapilli
eam cingentes? Cur dolor perpetuus in pube? Quare is
circa ultimam augetur emissionem? Unde febricula
cum quartana superveniente? Quæ Diagnofis? Qualis
Prognofis? Quot medendi methodus agnoscit indicatio-
nes? & quales? Cur purgans ex mercurio præcipitato
albo, non ex dulci, est paratum? Qualem illud fru-
ctum præstitit? Cur febris quartana post primam pur-
gationem illico cessavit? Illa & id genus alia quæfita ex
dictis facile intelligi poffunt. Et hæc funt, quæ circa hanc
observationem, auditu memoratuque digniffimam, in
lucem edere haud abs re putavi.

Quod reliquum est, fi quis efflet, qui, in explican-
dis corporis nostri effectibus phyficis ac mechanicis, me
hinc inde nimis properaffe, objiceret; hoc forfan; quæ-
fo, haud inique feras; fi autem ubinam invitus errave-
rim; ignofces, cogites me hominem effe; fin vero ea, quæ
pro virili parte fcripsi, cuidam haud arriderent; confide-
res, quam fit carpere facile, difficile sæpe meliora pro-
ferre; quantum denique uni poffe viro placere.

T A N T U M.

EXPLIGATIO

FIGURÆ

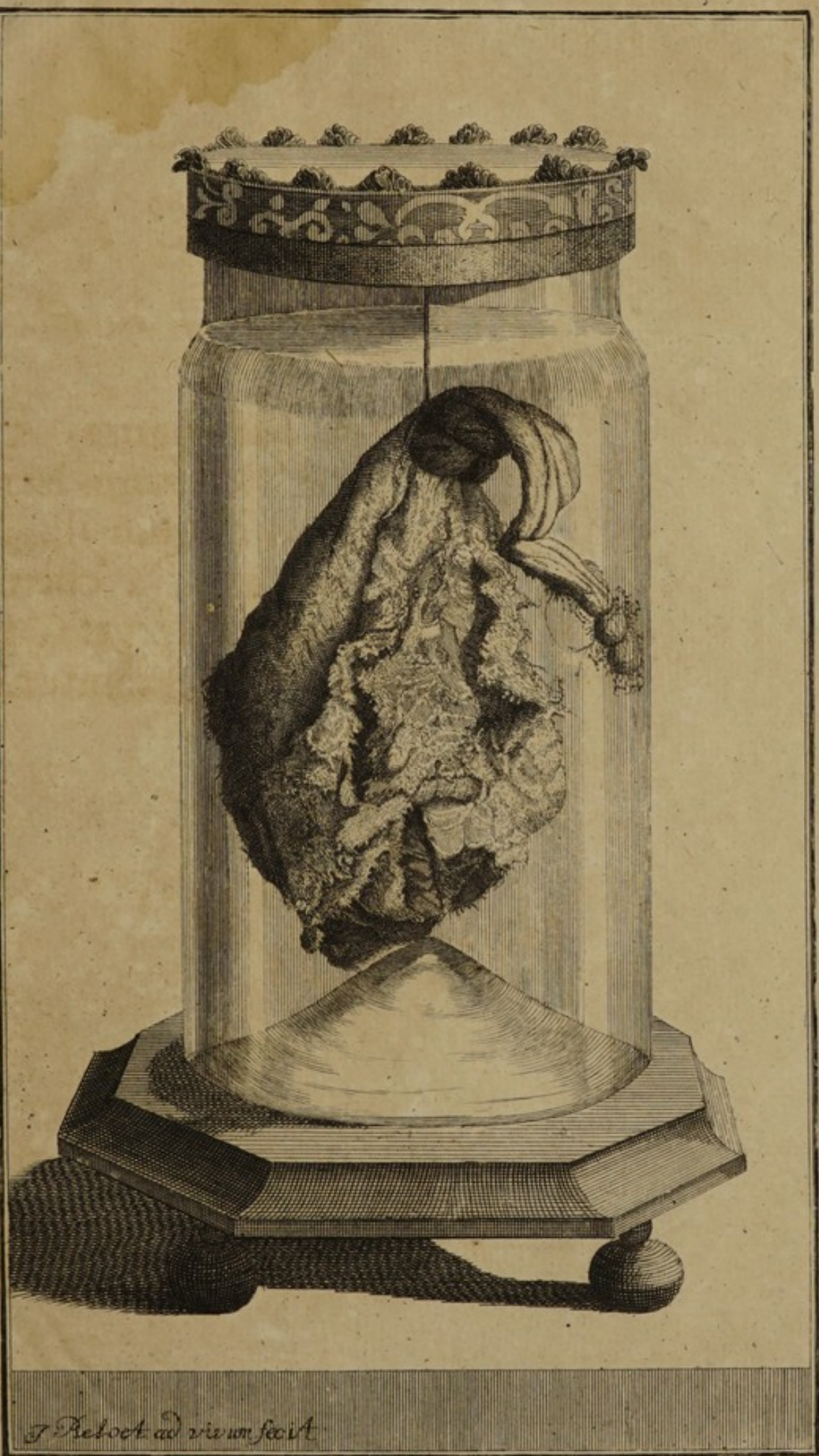
Experimentum hac figura, quantum
fertur, ad vitam lacinis una
cum vitro, in quo illa, idcirco
applicata est, a chirurgo hic
loci hactenus observata, in posse
tunc quodam observari.

EXPLICATIO FIGURÆ.

Exprimitur hac figura, quantum fieri potuit, ad vivum lacinia una cum vitro, in quo illa, liquoris appropriati ope, à chirurgo hic loci hætenus asservata, in posterum quoque asservabitur.

J. Reboet ad vivum fecit

